

FME-ANALYSE

Miljoenennota 2026



Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Macro-economisch beeld 2026	4
Geen groene wereld zonder groene technologische industrie	5
Voldoende medewerkers met de juiste skills	8
Digitale veerkracht als basis voor productiviteit	10
Innovatieve ecosystemen van wereldklasse	11
Kracht in internationale verbondenheid	13
Gezondheid en zorg	14
Landbouw, water en voedsel	15
Gebouwde omgeving	17
Defensie	18
Mobiliteit	19

Voorwoord

Zonder keuzes geen koers – en zonder koers geen kopgroep

De Koning sprak in de Troonrede over de noodzaak van heldere keuzes voor de toekomst. Terecht. Want de economische groei is te laag om onze voorzieningen op termijn op peil te houden, en het investeringsklimaat staat onder druk. Juist daarom is het zorgelijk dat deze Miljoenennota geen echte keuzes maakt, maar vooral inzet op tijdelijke regelingen.

Als internationale concurrenten als Duitsland, Frankrijk en de VS strategisch investeren in hun industrie en technologie, kan Nederland zich stilstand eenvoudigweg niet veroorloven. Ook niet in een demissionaire status of wachtend op een slagvaardig nieuw kabinet.

Op papier zijn er wel aanknopingspunten: er is €430 miljoen gereserveerd voor technologie en de regeling voor lagere energiekosten blijft beschikbaar tot 2028. Maar onder de streep blijkt het beeld vooral symbolisch. Veel middelen zijn herverpakte plannen uit eerdere jaren. De opschorting van de nationale CO₂-heffing biedt lucht, maar laat de fundamentele onzekerheid op de lange termijn voortbestaan. De verdere versobering van de 30%-regeling ondermijnt direct het vermogen van bedrijven om internationaal talent aan te trekken en verzwakt daarmee de concurrentiekracht van de sector.

Intussen zijn de uitdagingen voor onze sector onverminderd groot. De arbeidsproductiviteit stagneert. De economische groei blijft met 0,6% ver achter bij eerdere verwachtingen. En ondernemers zien het vestigingsklimaat verslechteren. Als bedrijven minder investeren, of zelfs overwegen Nederland te verlaten, dan tast dat uiteindelijk het verdienvermogen van ons land aan.

Nederland moet bij de kopgroep van innovatieve economieën blijven horen, dan is dit hét moment om te investeren in technologie, mensen en een stabiel industriebeleid. Niet met verkiezingssymboliek, maar met consistentie en koers.

Werk aan de winkel dus: voor de Kamer, voor een toekomstig kabinet, maar ook voor ons als FME. In deze analyse lees je wat de Miljoenennota betekent voor jouw onderneming, en waar wij als FME, samen met onze regio's en branches, onze lobby op richten.

Willem Wensing

Directeur Externe Betrekkingen & Branches, FME

Macro-economisch beeld 2026

Het jaar 2025 staat in het teken van politieke en economische onzekerheid. Het gevallen kabinet en de oplopende geopolitieke spanningen zorgen voor onrust, maar hebben volgens de Macroeconomische Verkenning (MEV) van het CPB nog geen grote invloed op de groei. Voor dit jaar wordt een economische groei van 1,7% voorzien, in lijn met eerdere ramingen. Voor 2026 wordt echter een lagere groei van 1,4% verwacht. Dit wijkt 0,1 procentpunt naar boven af ten opzichte van de prognoses vóór de Miljoenennota, waarmee de recente beleidsaanpassingen een marginaal positief effect hebben gehad. De afzwakkende groei hangt mede samen met lagere investeringen. Hoewel rente en inflatie zich op het laagste niveau in vier jaar bevinden, zijn de bedrijfsinvesteringen in 2025 met 3,6% gedaald.

Sectorontwikkelingen

De technologische industrie groeit in 2025 met circa 1% (bron: Oxford Economics). Door de exportgerichtheid van de technologische industrie zijn er relatief sterke effecten te verwachten van geopolitieke onzekerheden. Binnen de sector lopen de vooruitzichten uiteen: bedrijven die zich primair op de Amerikaanse markt richten, krijgen met volatielere omstandigheden te maken dan bedrijven die zich op Europa concentreren. Het Amerikaanse handelsbeleid heeft een negatieve invloed op de wereldeconomie en heeft ook bij uitstek negatieve impact op de Nederlandse technologische industrie. Ondanks het EU-VS handelsakkoord blijft de onvoorspelbaarheid regeren. Ook is er een verhoogde kans op dumping van Aziatische producenten op de Europese markt.

Defensie en dual use-markt

Voor bedrijven in de defensie- en dual use-markt wordt 2026 een jaar van groeiende vraag. De Nederlandse defensie-uitgaven nemen toe met €4 miljard. Hoewel een groot deel van dit budget naar personeel gaat, zullen ook FME-bedrijven naar verwachting profiteren van de hogere vraag. Al dan niet als toeleverancier. Tekorten in productiecapaciteit liggen hierbij voor de hand, mede doordat ook andere Europese NAVO-landen hun defensiebudgetten opschroeven. Dit kan leiden tot stijgende prijzen binnen de sector.

Arbeidsmarkt en migratie

De arbeidsmarkt blijft een knelpunt: 44% van de ondernemers in de technologische industrie noemt personeelstekort het grootste probleem (CBS). Ondanks lage werkloosheid (4% in 2026) blijven vacatures hoog, terwijl baanzoekenden vaak niet over de juiste vaardigheden beschikken. De afname van kennismigranten door strengere voorwaarden en hogere salariseisen maken Nederland minder aantrekkelijk, wat de groei van de sector direct bedreigt.

Investeringen in R&D

Nederland komt niet dichterbij het behalen van de 3%-doelstelling, ooit gesteld in het Lissabonakkoord van 2000 en recent herhaald in het gezaghebbende Draghi-rapport. De totale R&D-uitgaven in Nederland lopen achter op onder meer Duitsland (3,1%) en België (3,5%). Tot 2030 is €14,9 miljard aan publieke R&D-uitgaven nodig, maar hiervoor ontbreekt een financieel plan. Verhoging van R&D-uitgaven is nodig voor het versterken van concurrentiekracht, verdienvermogen en weerbaarheid.

Het macro-economisch beeld voor 2026 laat een gematigd groeipad zien, met duidelijke verschillen tussen sectoren. Terwijl geopolitieke onzekerheden en teruglopende investeringen de economische dynamiek afremmen, bieden defensie-uitgaven en specifieke handelsvoordelen ook kansen. De structurele krapte op de arbeidsmarkt blijft echter een bepalende factor die de groei van de technologische industrie en de bredere economie beperkt.

Geen groene wereld zonder groene technologische industrie

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De energiekosten van de Nederlandse industrie zijn ruim twee tot drie keer hoger vergeleken met ons omringende landen. De vijf oorzaken zijn: hoge gas- en elektriciteitsprijzen, vervallen compensatieregelingen zoals de Indirecte kostencompensatie regeling (IKC) en Volume correctieregeling (VCR), hoge energiebelastingen, hoge nettarieven en de nationale CO₂-heffing. Het kabinet lost twee van de vijf problemen grotendeels op. De nationale CO₂-heffing wordt op een nultarief gezet en de IKC wordt hersteld voor de periode 2025-2028 met €643 miljoen. FME is blij met deze verbeteringen, maar mist een alternatieve regeling voor de VCR. Hiervoor is €330 miljoen nodig.

Subsidies

Het budget van de SDE++ subsidies bedraagt in 2026 €8 miljard en ligt daarmee op een vergelijkbaar niveau met eerdere jaren. De SDE++ bevat drie nieuwe categorieën zoals: thermische opslag hoge temperatuurwarmte, een proces geïntegreerde warmtepomp en waterstofproductie d.m.v. elektrolyse. De subsidie voor de Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI++) wordt aanzienlijk verhoogd van €94 naar €224 miljoen in 2026. De subsidieregeling Flexibiliteit blijft €30 miljoen. De subsidie voor Verduurzaming Industrie neemt toe van € 69,5 miljoen naar € 281,5 miljoen in 2026. Het budget voor de Energie-Investeringsaftrek (EIA) wordt licht verhoogd van €431 miljoen naar €460 miljoen, terwijl de Milieu Investeringsaftrek (MIA) daalt van €189 naar €135 miljoen. FME en VEMW voeren vanaf 2026 het programma Versnelling Energiebesparing in de Industrie (VIBE-2030) uit. Hiervoor wordt jaarlijks €2 miljoen beschikbaar gesteld.

CBAM

Vanaf 1 januari 2026 treedt de Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) in werking. In 2026 zal dit €211 miljoen opleveren en in 2027 € 237 miljoen. Vanaf 2028 gaan de opbrengsten direct naar de EU. Voor Nederland is zo sprake van een financiële meevaller. Ook hier is het logisch om de inkomsten aan te wenden voor verduurzaming van de industrie.

Energiebelastingen 2026

De energiebelastingen blijven vrijwel gelijk. De belasting op gas stijgen licht met gemiddeld 4%. De belasting op elektriciteit daalt vanaf schijf 3 ook met 4%.

Aardgas		eurocent / m3		normaal tarief		
Schijf	per M3	2025	2026	Verschil	Verschil	
1	0-1000	57,820	60,060	1,04	4	%
2	1000-170.000	57,820	60,060	1,04	4	%
3	170.000-1 mln	31,570	33,090	1,05	5	%
4	1 mln - 10 mln	20,340	21,400	1,05	5	%
5	> 10 mln	5,390	5,310	0,99	-1	%

Elektriciteit		eurocent / kWh		normaal tarief		
Schijf	per kWh	2024,000	2025,000	Verschil	Verschil	
1	0-2900	10,154	9,160	0,90	-10	%
2	2900-10.000	10,880	9,160	0,84	-16	%
3	10.000 -50.000	6,937	6,670	0,96	-4	%
4	50.000 - 10 mln	3,868	3,740	0,97	-3	%
5	> 10 mln particulier	0,387	0,380	0,98	-2	%
	> 10 mln zakelijk		0,310			

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

Omdat de Nederlandse elektriciteitsprijzen en -belastingen tot de hoogste van Europa behoren, opereren Nederlandse bedrijven in een ongelijk speelveld. Netcongestie belemmert bovendien de overstap naar elektriciteit. De wachtrij voor een stroomaansluiting is toegenomen tot 12.000 bedrijven. Deze factoren remmen het groeivermogen en elektrificatie van onze bedrijven. Zonder oplossingen op korte termijn dreigt verlies van investeringen en zelfs de-industrialisatie.

Uit het Interdepartementale beleidsonderzoek (ÍBO) blijkt dat ons elektriciteitsnet tot 2040 fors moet worden uitgebreid. Deze investering van €195 miljard zal door de netbeheerders worden doorbelast aan huishoudens en bedrijven via de energierekening. Het IBO stelt dat de rekening van €195 miljard 30% lager kan uitvallen als er snel de goede keuzes gemaakt worden. FME heeft er daarom voor gepleit: de afschrijvingstermijnen te verlengen en de kosten van Wind op Zee te laten meebetalen door alle gebruikers incl. gebruikers in onze buurlanden. De bedragen zijn zo hoog dat een deel betaald moet gaan worden uit algemene middelen. FME betreurt het feit dat dit kabinet niet in staat bleek de noodzakelijke keuzes te maken. Uitstel leidt immers tot nog hogere kosten.

Wat vindt FME hiervan?

Bedrijven hebben een gelijk speelveld en investeringszekerheid nodig. Niets doen aan het net en de energieprijzen zal resulteren in verlies van investeringen en verplaatsing van productie naar andere landen met lagere energiekosten. Dat er nu weer geld gaat naar de IKC-regeling gaat en de CO₂-heffing geschrapt is, is positief voor de industrie. De extra kosten hiervoor uitgave worden gedekt door bezuinigen op het Klimaatfonds. Terwijl het klimaatfonds nodig is voor de snelle verduurzaming van bedrijven. FME vindt deze greep in de kas onverstandig. Nu is er sprake van een halve oplossing.

Het is aan het kabinet om de trend van alsmaar stijgende energiekosten om te buigen naar een dalende lijn. Daarmee moet het kostenverschil dat onze bedrijven met de ons omringende landen hebben structureel verlaagd worden. Dat kan door de energiebelastingen in de toekomst te verlagen en een alternatief te maken voor de VCR zolang andere landen de VCR nog toepassen.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

De verlenging van de IKC-regeling tot en met 2028 is een stap in de goede richting. FME blijft aandringen op verlenging tot en met 2030, zodat Nederland gelijke tred houdt met de buurlanden. Daarnaast pleiten wij voor een alternatief voor de VCR-regeling, waarvoor jaarlijks circa €330 miljoen nodig is. FME stelt voor dit te financieren uit de opbrengsten van het Europese ETS-systeem: Nederland ontvangt hieruit jaarlijks ongeveer €1 miljard. FME dringt aan op een eerlijke verdeling van de stijgende netkosten en het nemen van de noodzakelijke maatregelen. Een nieuw kabinet zal hier direct knopen moeten doorhakken. Verdere vertraging betekent oplopende kosten voor bedrijven en een rem op de verduurzaming.

Energie-intensieve bedrijven op groene energie zijn noodzakelijk voor het daadwerkelijk kunnen sluiten van de metalen- en materialenkringloop. FME pleit voor een investering van ten minste €100 miljoen in de circulaire economie en versterking van het Nationaal Materialen Observatorium. Dit is cruciaal om de grondstoffentransitie te versnellen, leveringszekerheid kritieke materialen te verhogen en de klimaatdoelen te halen.

Stikstof

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De stikstofproblematiek in Nederland vormt inmiddels al jaren een structurele blokkade voor tal van maatschappelijke opgaven. Innovatieve bedrijven in de technologische industrie kunnen niet uitbreiden en stellen investeringen uit, wat economische groei en onze strategische autonomie beperkt. Met het vervolgpakket 'Nederland van het slot' reserveert het kabinet in de Miljoenennota €2,6 miljard alleen voor de agrarische sector en natuur. Daarnaast komt er vanaf 2027 structureel €287,5 miljoen bij, eveneens voor de agrarische sector en agrarisch natuurbeheer.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

Het aangekondigde Vervolpakket is pas een voornemen waar nog verdere besluitvorming over moet plaatsvinden. De aangekondigde €442 miljoen voor innovatie in de landbouw is dus ook nog maar een voornemen. Nu het kabinet in het vervolgpakket geen geld vrijmaakt voor andere sectoren dan de landbouw, lijkt een oplossing ook de komende jaren nog ver weg. FME vindt het belangrijk dat het kabinet de verduurzaming in alle sectoren inzet, alleen dan kan de stikstofimpasse worden doorbroken.

Wat vindt FME hiervan?

Het is niet uit te leggen dat er alleen geld wordt vrijgemaakt voor de landbouwsector en natuur. FME vindt dat het kabinet de hete aardappel doorschuift. Hiermee loopt de aanpak van de stikstofcrisis opnieuw vertraging op. Er is behoefte aan een ruimtelijke visie op de economie van nu en morgen, en daar is stikstof een onderdeel van. Focus moet liggen op hoogproductieve sectoren met innovatiekracht die bijdragen aan ons verdienvermogen en weerbaarheid.

Wat doen we in de lobby?

FME wil zich de komende tijd nog actiever inzetten voor ruimtelijk beleid en het vrijmaken van ruimte voor de industrie die wil uitbreiden, opschalen of verduurzamen. Een bredere inzet van de nu gereserveerde gelden is daar een belangrijk onderdeel van.

Voldoende medewerkers met de juiste skills

Onderwijs

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De begroting van OCW daalt tussen 2025 en 2030 met bijna €3,7 miljard. Per saldo is voor ongeveer €1 miljard bezuinigd op de OCW-begroting sinds de start van het kabinet Schoof. Onbegrijpelijk van een kabinet dat zelf aangeeft: “Onderwijs is de sleutel om de productiviteit, en daarmee onze welvaart, aan te jagen.” Er is vooral aandacht voor basisvaardigheden in het funderend onderwijs. Techniek en technologie maken daar geen deel van uit.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De technologische industrie is de motor van de Nederlandse economie en biedt naast enorme mogelijkheden voor het Nederlands verdienvermogen, ook de banen van de toekomst. Dit vraagt wel om de instroom van tienduizenden extra mensen per jaar. En die hebben we (nog) niet. Nu al wordt het arbeidstekort gezien als belangrijkste uitdaging voor het gros van onze bedrijven. In de toekomst zal dit alleen maar groter worden. De woorden “techniek” en “technologie” komen echter nauwelijks voor in de begroting. Daarmee levert het kabinet geen enkele bijdrage aan de oplossing van dit knelpunt.

Wat vindt FME hiervan?

De grootschalige, structurele bezuinigingen op het onderwijs en de wetenschap en het gebrek aan aandacht voor de grote en toenemende tekorten aan technisch talent zijn onbegrijpelijk. Het kabinet heeft geen visie en veel te weinig acties ondernomen op dit vlak. Het is nu nodig om jongeren actiever te begeleiden naar een duurzame toekomst in de technologische sector en scholen aan te spreken op hun rol. Het is urgent dat meer jongeren en omscholvers kiezen voor een technische opleiding en dat het beroepsonderwijs toegankelijker wordt voor al werkende vakmensen. Onze kenniseconomie, ons verdienvermogen, en ons innovatief vermogen komen in gevaar door het gebrek aan beleid en visie van dit kabinet.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

We intensiveren onze lobby om het nieuwe kabinet ervan doordringen dat we niet op deze manier verder kunnen. Het nieuwe kabinet moet keuzes maken over welke strategische sectoren men ondersteunt als het gaat over het opleiden van talent. Kijk bij het bepalen van de strategische tekortsectoren naar de bijdrage aan de maatschappelijke transities, het BNP, het innovatievermogen van Nederland en de strategische autonomie.

Arbeidsmarkt

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De arbeidsmarkttekorten worden, in tegenstelling tot vorig jaar, niet meer als een kernprobleem gezien. De Miljoenennota benoemt fricties en mismatches op de arbeidsmarkt, maar concrete oplossingen voor technische omscholing en Leven Lang Ontwikkelen (LLO) ontbreken. Cruciale hervormingen zoals de herziening van de arbeidsmarktinfrastructuur (wet SUWI) en de rol van regionale werkcentra blijven onbenoemd. Tegelijkertijd wordt arbeidsmigratie verder ingeperkt, van vakmensen én kennismigranten, óók voor de technologische industrie. Tegelijkertijd wordt arbeidsmigratie steeds verder ingeperkt, van vakmensen én kennismigranten. Naast de bekende verschraving van de 27%-regeling voor kenniswerkers, wordt ook de ETK-regeling jaarlijks versoberd met € 21 miljoen, om de verlaagde brandstofaccijnzen met 1 jaar te kunnen verlengen.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

Het tekort aan medewerkers is voor technologische bedrijven hét grote probleem. Nederland heeft een structureel tekort, dat in 2030 een omvang heeft van 60.000 mensen (ROA&SEO, 2022). De aangekondigde maatregelen laten dit tekort versterkt oplopen. Het kost tijd voordat arbeidsbesparende innovaties zich uitbetalen en die tijd wordt werkgevers niet gegund. De nood is nú torenhoog; deze nood wordt niet gehoord, maar zelfs gebagatelliseerd. Terwijl landen om ons heen versterkt inzetten op internationaal technisch talent.

Wat vindt FME hiervan?

FME waarschuwt dat de huidige arbeidsmarktproblematiek innovatie en economische groei afremt. FME roept de politiek al langer op om keuzes te maken die nodig zijn voor ons toekomstig verdienvermogen en brede welvaart. Deze keuzes moeten wél op korte termijn gemaakt worden, op basis van een gefundeerde visie op wat voor een land en economie wij willen zijn. De technologische industrie draagt bij aan toekomstbestendige oplossingen en heeft daar nú het internationale talent voor nodig.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME pleit voor meer ambitie en gerichte ondersteuning van de technologische sector en vraagt om specifieke aandacht voor initiatieven tegen arbeidsmarktkrapte in de techniek, binnen het Aanvalsplan en in samenhang met SUWI-hervormingen. Uiteraard blijft FME zich ook inzetten voor meer investeringen in arbeidsbesparende technologie als één van de oplossingen voor arbeidsmarktkrapte. Maar totdat deze zich uitbetalen, richt FME zich ook op het onverminderd aantrekken van het broodnodige technisch talent uit het buitenland.

Digitale veerkracht als basis voor productiviteit

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De Miljoenennota erkent het belang van innovatie en digitalisering, maar substantiële middelen om de stagnerende productiviteitsgroei te keren ontbreken. Er wordt fors geïnvesteerd in de AI-fabriek in Groningen, inclusief kenniscentrum, en er is aandacht voor de implementatie van NIS2 en de Cyber Resilience Act. Met de Productiviteitsagenda wordt de waarde van Smart Industry erkend om digitalisering in het technologisch mkb te versnellen. De verlenging van de Europese Digitale Innovatie Hubs (EDIHs) tot 2028, met extra focus op AI-toepassingen, biedt stabiliteit en internationale aansluiting voor digitalisering van de technologische industrie. In 2026 verschijnen actieagenda's voor quantum gericht op kennisontwikkeling, infrastructuur en toepassing.

Er is echter meer aandacht nodig voor robotica met gerichte programma's om adoptie in Nederland aan te zwengelen. Tegelijkertijd blijven de budgetten voor toezicht en implementatie van nieuwe EU-wetgeving ontoereikend. Hierdoor dreigt de regeldruk en onduidelijkheid voor bedrijven onnodig toe te nemen. De inzet op duurzame digitalisering wordt genoemd, maar structurele keuzes en cruciale programma's, zoals het borgen van het Digitale Product Paspoort, ontbreken geheel.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De aangekondigde investeringen, zoals de AI-fabriek, Smart Industry en de verlenging van EDIH's, bieden kansen om innovatiekracht en mkb-digitalisering te versterken. Voor de AI-fabriek is het echter cruciaal dat er een stevige aansluiting met het bedrijfsleven komt, zodat de toepassingen die ontwikkeld worden daadwerkelijk aansluiten op de praktijk. Bedrijven krijgen te maken met veel nieuwe regels en verplichtingen, terwijl steun en uitvoerbaarheid onvoldoende zijn uitgewerkt. Dat tast concurrentiekracht aan, zeker voor mkb'ers die weinig ruimte hebben voor compliance. Daarnaast ontbreekt een stevige basis voor cyberweerbaarheid waardoor bedrijven onnodige risico's lopen op ontwrichting en productieverlies. Daarmee komt niet alleen de concurrentiekracht, maar ook de bijdrage van de technologische industrie aan verduurzaming en strategische autonomie in gevaar.

Wat vindt FME hiervan?

Er is aandacht voor digitalisering en AI, maar waarschuwt dat de aanpak te fragmentarisch blijft. Voor de Kamer en het nieuwe kabinet is het van belang om structurele keuzes te maken om koploper te blijven. Zo steunt FME de keuze om €615,2 miljoen toe te kennen aan Quantum Delta NL maar om technologie te laten landen in de industrie is meer nodig. De verbinding tussen wetenschap en bedrijfsleven moet sterker, zodat innovatie niet blijft liggen in de wetenschap en concreet bijdraagt aan de dagelijkse praktijk van de technologische industrie. Digitalisering, met data als ruggengraat, is dé hefboom voor productiviteit, innovatie en verduurzaming. Cybersecurity is de randvoorwaarde voor vertrouwen in en continuïteit van deze processen. Voor de adoptie van robotica ziet FME-mogelijkheden in het nieuwe industriebeleid dat EZ binnenkort lanceert.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME benadrukt dat productiviteit, digitalisering, verduurzaming en cyberweerbaarheid hand in hand moeten gaan. Dat vraagt om structurele investeringen en voorspelbaar beleid dat departementen overstijgt. Wij pleiten voor voldoende budget voor toezicht en implementatie van EU-regelgeving, zodat wetgeving uitvoerbaar is en aansluit bij de praktijk, voor vermindering van administratieve lasten via een digitale één-loketbenadering, en voor structurele investeringen in cyberweerbaarheid om digitale toepassingen veilig en schaalbaar te kunnen inzetten.

Extra aandacht is nodig voor de ondersteuning van het mkb nu het Digital Trust Center vanaf 1 januari onder het Nationaal Cyber Security Centrum valt: alleen met laagdrempelige diensten en praktische hulp blijven ook kleinere bedrijven weerbaar. Daarnaast vragen we om meerjarige

financiering voor digitalisering en toezicht, aandacht voor het Digitale Product Paspoort en praktische ondersteuning voor het mkb via Smart Industry en EDIH's. In Brussel zet FME in op cofinanciering en een gelijk speelveld. Zo maken we duidelijk dat de technologische industrie geen kostenpost is, maar de sleutel tot groei, brede welvaart en strategische autonomie.

Innovatieve ecosystemen van wereldklasse

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

In de Troonrede is er aandacht voor het investeringsklimaat en het oprichten van een Nationale Investeringsbank. Het kabinet houdt vast aan de doelstelling om 3% van het BBP aan R&D uit te geven en heeft daar dit jaar een Actieplan over uitgebracht. Daarnaast komt er nog dit jaar een onafhankelijk advies voor het versterken van het Nederlandse investeringsklimaat en toekomstig verdienvermogen.

Te midden van alle instabiliteit, valt de fiscale stabiliteit op voor de WBSO (Wet Bevordering Speur en Ontwikkelingswerk) en de Innovatiebox. De WBSO – de kurk waar het Nederlands innovatiebeleid op drijft – blijft geïndexeerd en dat is zeer positief. Door het amendement Van Dijk (CDA) dat in 2025 is ingevoerd betekent structureel het verhogen (naar 36%) en verlengen van de eerste schijf (naar €380.000) en het verhogen van de eerste schijf van het starterstarief (naar 50%). Dit blijft voor 2026 in principe gelden.

Het kabinet heeft besloten €230 miljoen vrij te maken om als Nederland deel te nemen in de IPCEI (Important Project of Common European Interest) Advanced Semiconductor Technologies. Dit is exact hetzelfde bedrag als Nederland in de vorige IPCEI micro-elektronica investeerde en was toen al ruim minder dan andere landen. Een krachtiger signaal is nodig om vorm te geven aan Europees industriebeleid met stevige Nederlandse deelname.

Vanwege de subsidietaakstelling wordt bezuinigd op de MIT (mkb-innovatiestimulering), waarbij de Rijksbijdrage per 2027 ongeveer wordt gehalveerd. Wat FME betreft kan er door snellere en doorlopende beoordeling en meer en grotere samenwerkingsprojecten meer impact worden gemaakt. Dit vraagt juist om een impuls voor de MIT-regeling om de concurrentiekracht van het mkb in de technologische industrie te versterken.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

Onzekerheid en instabiliteit remmen investeringen in de technologische industrie. FME-leden geven aan instabiliteit van overheidsbeleid samen met gebrek aan toegankelijke publieke financiering, tekorten aan technisch talent en regeldruk te zien als belemmeringen om meer in innovatie te investeren. Een stabiel landsbestuur na de volgende verkiezingen is het absolute minimum om investeringen op peil te houden of te kunnen verhogen. Er liggen stevige plannen klaar om te bouwen aan de toekomst van Nederland, zoals het 3% Actieplan, de Nationale Technologiestrategie en naar verwachting binnenkort een Kamerbrief over vernieuwing van het industriebeleid. Die plannen verdienen nu uitvoering én benodigde financiering. Dat biedt deze Miljoenennota beperkt, terwijl stilstand achteruitgang betekent voor innovatieve bedrijven. Dus staat een volgend kabinet, dat wat FME betreft een investeringskabinet moet worden, aan de lat om structurele investeringen te doen.

Wat vindt FME hiervan?

Onze achterban staat klaar om te investeren in Nederland – inmiddels is de technologische industrie goed voor 38% van de private R&D-investeringen in Nederland – maar vraagt hier wel om commitment van de overheid. Voor publieke investeringen om een veelvoud aan private investeringen te mobiliseren en de juiste randvoorwaarden, zoals netcapaciteit, voldoende technisch talent en fysieke ruimte. Dat blijkt ook uit onderzoek dat FME heeft uitgevoerd naar investeringsbereidheid onder onze leden.

FME zou graag voorspelbaarheid willen voor de WBSO. Met name het verhogen van de grens tussen de eerste en tweede schijf (naar €380.000) zoals ingezet door het amendement Van Dijk zien wij als effectief, daar het innovatief mkb zo wordt geprikkeld op te schalen. FME zou graag zien dat deze schijfgrens volgend jaar meestijgt met de inflatie: dat zou met een inflatie van 3,3% over 2025 een verhoging betekenen naar €392.500 voor 2026. Dit kan worden gefinancierd uit de WBSO-middelen die over zijn van het voorgaande jaar, al dan niet aangevuld met aanvullende middelen. Zo blijven we ondanks stijgende (loon)kosten innovatieve bedrijven prikkelen te investeren in R&D.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME blijft pleiten voor een stevig Ministerie van Economische Zaken en Industrie dat strategisch industriebeleid kan voeren. Van een nieuw kabinet verwacht FME een uitgebreide financiële paragraaf bij het behalen van de 3%-R&D doelstelling met extra publieke investeringen. Om dit mogelijk te maken is voor dit ministerie een stevige begroting nodig, met daarop een cofinancieringsfonds voor Europese projecten zoals IPCEI's. Nu vist Nederland te vaak achter het net door niet of weinig bij te dragen, waardoor onze innovatieve bedrijven en kennisinstellingen kansen missen op strategische sectoren en sleuteltechnologieën.

Daarnaast moeten er vlug werk worden gemaakt van een Nationale Investeringsbank, die risicovol en gebundeld kan investeren in innovatieve bedrijven (naast scale-ups ook het innovatief mkb) en kapitaalintensieve projecten. Denk aan diepte-investeringen in productiviteit, verduurzaming en innovatie. Zonder een krachtige Nationale Investeringsbank blijft de 3%-R&D-doelstelling buiten bereik en dreigt Nederland internationaal terrein te verliezen.

Tot slot, het behalen van de 3%-doelstelling is óók een Europese opgave. Het eerste voorstel van de Commissie voor het European Competitiveness Fund en MFK is positief, nu moet Nederland zich hard maken voor gezamenlijk en Europees investeren in innovatie en concurrentiekracht met goede toegang voor innovatieve bedrijven in Nederland. Een ambitieuze Chips Act 2.0 hoort hierbij.

Kracht in internationale verbondenheid

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

Het kabinet onderstreept het belang van internationale verbondenheid en Europese samenwerking voor onze concurrentiepositie en strategische autonomie. Gelijktijdig geeft het kabinet aan dat Nederland kwetsbaar is voor handelsspanningen en dat betere bescherming van onze economische veiligheid noodzakelijk is. Concreet gaat er €150 miljoen naar Invest International en verwacht het kabinet een stijging van de EU-afdracht tot 2030. De uiteindelijke hoogte van de EU-afdracht is afhankelijk van de onderhandelingen over de Europese begroting (MFK). FME mist een versterkte inzet op het innovatieattaché-netwerk en investeringen in stimulerende maatregelen om de economische veiligheid te vergroten.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

FME-leden exporteren jaarlijks voor €76 miljard en zijn vaak onderdeel van mondiale waardeketens. Technologische maakbedrijven ondervinden bij uitstek negatieve gevolgen van de mondiale handelsoorlog. Meer dan ooit is daarom behoefte aan een slagvaardigere EU sterk en een concurrerend overheidsinstrumentarium voor handelsbevordering. Het toegenomen budget van Invest International geeft ondernemers meer mogelijkheden om hun internationale groei te realiseren. De toegenomen focus op economisch veiligheidsbeleid kan bij bedrijven de regeldruk verhogen en de bewegingsvrijheid beperken.

Wat vindt FME hiervan?

Alleen met extra Europese investeringen, een daadwerkelijk Europees innovatie- en industriebeleid en een daadkrachtig Europees handelsblok is de Nederlandse technologische industrie in staat om concurrerend te blijven. FME verwelkomt de versterkte positie van Invest International omdat dit meer exportmogelijkheden creëert. Ten slotte heeft FME begrip voor de toegenomen focus op economische veiligheid, maar vinden wij ook dat dit aanleiding had moeten zijn om het innovatieattaché-netwerk te versterken of om met stimulerende maatregelen te komen.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME zet in op het wegnemen van handelsbelemmeringen, zowel buiten de EU via handelsakkoorden als op de interne markt. Ook vinden wij dat Nederland moet focussen op het bereiken van de 3%-doelstelling bij de onderhandelingen voor de nieuwe Europese begroting (MFK). Ten slotte zet FME erop in dat er meer synergie komt tussen industrie- en exportbeleid, en dat de toegenomen aandacht op economische veiligheid niet zorgt voor onnodige regeldruk.

Gezondheid en zorg

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De Miljoenennota 2026 onderstreept dat (medische) technologie essentieel is om de zorg houdbaar en toegankelijk te houden. Via het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) wordt in 2026 €125 miljoen vrijgemaakt voor o.a. een innovatieprogramma medtech, het vergroten van digivaardigheid en voorbereidingen op opschaling. In 2027 en 2028 komt €400 miljoen beschikbaar. Deze gelden worden ingezet als doorbraakmiddelen voor zorgtransformaties, waarbij gekeken wordt naar bredere toepassing van arbeidsbesparende technologie.

Medische technologie wordt nadrukkelijk gekoppeld aan het Missiegedreven Innovatiebeleid, inclusief horizonverkenning en Stimuleringsregeling Technologie in Ondersteuning en Zorg (STOZ) blijft behouden. Verder komt er meer aandacht voor leveringszekerheid van hulpmiddelen via een nationale meldplicht. Structurele bekostiging van innovatieve (med)tech in de vergoede zorg ontbreekt, net als een duidelijke landelijke strategie voor implementatie, opschaling en interoperabiliteit.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De richting lijkt positief: technologie wordt erkend als sleuteloplossing voor het oplopende personeelstekort van 266.000 zorgmedewerkers in 2034. Technologie en innovaties als robotica, monitoring op afstand, slimme hulpmiddelen en AI krijgen een plaats in beleid en programma's. Ook de horizonverkenning, investeringen in digivaardigheid en focus op implementatie zijn belangrijke stappen. Toch blijft de vertaalslag naar de praktijk moeizaam. Innovaties stranden vaak in tijdelijke pilots door het ontbreken van structurele bekostiging. Initiatieven als STOZ blijven beschikbaar, maar blijken in de praktijk complex en lastig toegankelijk, vooral voor mkb en scale-ups. Daarnaast wekt de nationale meldplicht voor hulpmiddelen zorgen, omdat bedrijven die al voldoen aan Europese verplichtingen (MDR), dubbele registraties verwachten.

Wat vindt FME hiervan?

FME ziet de erkenning van technologie als motor voor toekomstbestendige zorg als een stap vooruit. De koppeling met zorgtransformaties via AZWA, het MIB en de focus op vraaggestuurde medtech sluiten aan bij de FME Sectoragenda MedTech. Ook de inzet op digivaardigheid, keteninzicht en internationale samenwerking zijn waardevolle signalen. Tegelijkertijd ontbreekt het aan een structureel en samenhangend stelsel. Zolang technologie geen structurele bekostiging krijgt, blijven innovaties afhankelijk van losse projectsubsidies. Uitvoering van initiatieven als STOZ en Digizo is te complex: succesvolle toepassingen bereiken de praktijk onvoldoende snel. Interoperabiliteit blijft zonder verplichtende kaders traag en versnipperd.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME zet zich in voor een zorgsysteem waarin technologie structureel bijdraagt aan betere zorg, minder werkdruk en meer duurzaamheid. Daarvoor zijn gerichte stappen nodig. Zo pleiten we voor structurele bekostiging via een vaste betaaltitel voor technologische zorg, ondersteund door een opschalingsfonds voor medtech en inzet van bestaande doorbraakmiddelen.

Ook moet de STOZ-regeling eenvoudiger en beter toegankelijk worden, zodat zorginstellingen én technologiebedrijven sneller bewezen innovaties kunnen toepassen. Landelijke regie op interoperabiliteit is essentieel: datakoppelingen moeten verplicht worden bij publieke financiering, en zorginstellingen hebben ondersteuning nodig bij implementatie, scholing en systeemintegratie – zeker met het oog op de European Health Data Space. Daarnaast moet de meldplicht beter aansluiten op Europese regelgeving om dubbele lasten te voorkomen en het vestigingsklimaat voor medtechbedrijven te behouden.

Met deze inzet werkt FME graag aan een toekomst waarin technologie niet aanvullend is, maar een fundament vormt onder toegankelijke, betaalbare en toekomstbestendige zorg.

Landbouw, water en voedsel

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De Landbouw en voedsel gerelateerde onderwerpen in de Miljoenennota van 2026 zijn grotendeels gelijk aan die van 2025. Wat er wel opvalt zijn de extra middelen die ingezet worden op Nederland van het stikstofsloot af te halen. Het kabinet reserveert voor de periode 2028 tot en met 2030 €2,6 miljard. Daarnaast komt er vanaf 2027 structureel €287,5 miljoen bij. Dit budget gaat onder meer naar innovatie, doelsturing en natuurmaatregelen. De komende periode gaat het demissionaire kabinet in gesprek over de exacte invulling en de uitvoering hiervan.

Het ministerie Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) noemt innovatie als een belangrijk onderdeel van het beleid voor een toekomstbestendige landbouw en een onmisbaar spoor om maatschappelijke doelen te halen. Dit gebeurt onder andere via programma's gericht op digitalisering, robotisering en het versnellen van de toepassing van nieuwe technieken op het boerenland. Voor robotisering en digitalisering wordt tot en met 2030 in totaal € 137,4 miljoen aan de begroting toegevoegd. Specifiek voor het innovatieprogramma 'Robots naar het boerenland' is in 2026 € 6,2 miljoen beschikbaar.

En voor de subsidiemodules bewezen en niet-bewezen innovaties verduurzaming veehouderij (Sbv) is in 2026 ongeveer € 29,7 miljoen gereserveerd. Dit budget is bedoeld voor zowel de innovatie- als investeringsmodule van de Sbv, en wordt onder andere gebruikt voor projecten gericht op emissiereductie in de veehouderij. LVVN ziet RENURE (bewerkte dierlijke mest) als een belangrijk alternatief voor kunstmest en als middel om de stikstofproblematiek aan te passen. De goedkeuring van Renure door de Europese commissie is zeer belangrijk om innovaties die de stikstofemissie reduceren een goede businesscase te geven. In anticipatie op deze goedkeuring is er € 125 miljoen gereserveerd voor subsidieregelingen die het gebruik van RENURE als kunstmestvervanger en emissiearme aanwendingstechnieken stimuleren.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De genoemde maatregelen zijn noodzakelijk om een sterke toekomstbestendige Nederlandse landbouwsector te behouden. Dit kan niet zonder de innovatiekracht van het technologisch bedrijfsleven. De genoemde plannen voor robotisering en verduurzaming veehouderij geven mogelijkheden om de sector weer perspectief te geven. Innovaties moeten nu naar de praktijk gebracht worden. Ook op het gebied van robotisering die leiden tot arbeidsbesparing hebben Nederlandse technologiebedrijven al veel initiatief getoond en innovaties ontwikkeld.

Wat vindt FME hiervan?

Nederlandse techbedrijven in de agrifood zijn internationaal toonaangevend en hebben een sterke exportpositie. Zij willen ook de leiding nemen in de transitie naar duurzamere vormen van voedselproductie. Dit doen zij door technologie in te zetten en hiermee de stikstofuitstoot te verminderen, het dierenwelzijn te verbeteren en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verlagen.

Het is nu tijd dat ook het kabinet door gaat pakken. De nu aangekondigde miljoenen zijn nog onvoldoende om echt grote stappen te zetten voor onze sector. Wij roepen op om de kracht van de technologische sector beter te benutten. Investeer gericht in (sleutel)technologieën voor agrotechnologie. Daarmee versterken we zowel de internationale toppositie van Nederland in agrotechnologie als de concurrentiekracht van de landbouw, die hierdoor duurzamer en kostenefficiënter kan produceren.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME blijft benadrukken dat ondernemers ondersteuning nodig hebben bij de aanschaf van technologische innovaties, zowel voor stikstofreductie als voor arbeidsbesparende technologieën in de (glas)tuinbouw. Het is nu aan het kabinet om door te pakken, zodat deze innovaties daadwerkelijk kunnen versnellen.

Water

Wat staat er in de miljoenennota en wat missen we nog?

In de nota voor 2026 is opnieuw weinig aandacht voor het onderwerp water. Dit terwijl de beschikbaarheid van water voor veel bedrijven in Nederland een grote zorg is. In het oosten van ons land wordt inmiddels zelfs gesproken van leidingcongestie, de levering van water voor bedrijfsprocessen staat onder druk. Op dit moment wordt er in de begroting geen ruimte gemaakt voor het financieren van oplossingen die de leveringszekerheid van water verbeteren. Wel staat in de begroting dat de overheid het heffingsplafond voor het belasten van leidingwater zal verhogen en per 2027 zal het heffingsplafond vervallen.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

Door het heffingsplafond te verhogen, stijgt de prijs van leidingwater voor bedrijven de komende jaren fors. Dit betekent dat grootgebruikers direct hogere kosten krijgen, zonder dat zij de mogelijkheid hebben gekregen om hun watergebruik terug te dringen. Deze verhoging van de belasting zal alleen in 2026 al gaan om €64 miljoen. Voor de jaren er na gaat het om een bedrag van €105 miljoen.

Wat vindt FME hiervan?

FME vindt deze belastingmaatregel een te drastische stap die op het bordje van de ondernemer wordt neergelegd. Er is in Nederland een hoop kennis op het gebied van waterzuivering en het verbeteren van de waterkwaliteit die we in heel Europa nodig hebben voor het behalen van de doelen uit de kaderrichtlijn water. Het zuiveren en hergebruiken van water kan tevens een grote impact hebben op ons eigen waterverbruik en onze leidende positie op het wereldtoneel op het gebied van watertechnologie.

Wat doen we in de lobby?

FME is ervan overtuigd dat Nederlandse watertechbedrijven een sleutelrol spelen bij het oplossen van het watertekort. Komend jaar zetten wij ons daarom stevig in om hun oplossingen onder de aandacht te brengen. Later dit jaar presenteren wij bovendien onze visie op de Europese Water Resilience Strategy, waarin substantieel budget beschikbaar is om nieuwe technologieën voor waterbesparing en -hergebruik te subsidiëren. Ons doel is ervoor te zorgen dat Nederlandse bedrijven optimaal kunnen profiteren van deze middelen.

Gebouwde omgeving

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

Nederland heeft een enorm woningtekort en moet de komende jaren minimaal 100.000 woningen per jaar gaan bijbouwen. De Koning noemde in de troonrede dat er daarnaast een grote opgave ligt om de verouderde infrastructuur te renoveren en verduurzamen. Hier kan de technologische industrie een grote bijdrage aan leveren. Deze ontwikkelingen worden versneld en verbeterd door vol in te zetten op industrieel bouwen, digitalisering en verduurzaming.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De technologische industrie speelt niet alleen een sleutelrol in de woningbouw, maar ook in het moderniseren van onze vitale infrastructuur. Van slimme elektriciteitsnetten tot vitale digitale waterwerken.

Wat vindt FME hiervan?

FME is positief over de uitbreiding van het warmtefonds met €350 miljoen tot 2032 uit het Social Climate Fund. Met dit geld kunnen Nederlandse huishoudens en microbedrijven grote stappen maken in het verduurzamen van hun werk- en woonruimtes. Het kabinet maakt €368 miljoen vrij voor verlenging van de succesvolle stimuleringsregeling van hybride warmtepompen voor de periode 2027-2030. In 2026 is er nog €175 miljoen beschikbaar. Ook is de voortzetting van de ISDE-subsidie en het betrekken van energiezuinige ventilatie positief te noemen.

Het is belangrijk dat we meer vaart maken met het bouwen van zo veel mogelijk nieuwe woningen de komende jaren. Het STOER programma gaat een belangrijke rol spelen bij het realiseren van meer woningen door het versimpelen van regelgeving en het schrappen van dubbele standaarden.

Wel vinden wij het als FME belangrijk dat het sneller realiseren van nieuwe woningen niet ten koste gaat van de bouwkwaliteit en wooncomfort. Wij ondersteunen daarom het voornemen van het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (VRO) om de kwaliteitsnormen voor woonruimtes en bedrijfspanden omhoog te brengen. Met de groei van digitalisering neemt ook het belang van cyberveerbaarheid toe. Fabrikanten van kritische systemen werken continu aan het verbeteren van de beveiliging van netwerken, sensoren en besturingssystemen tegen cyberdreigingen. Door vroegtijdige samenwerking met overheid en netbeheerders kan de maakindustrie bijdragen aan een robuust en weerbaar netwerk van infrastructuur in Nederland dat bestand is tegen aanvallen en storingen.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

Het komende jaar zal FME zich wederom inzetten voor de uitbreiding en verduurzaming van de gebouwde omgeving. Bijvoorbeeld door het integreren van de energieprestatie coëfficiënt (EPC) en de materiaal prestatie gebouwen (MPG) norm tot een systematiek en wettelijke norm.

Defensie

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

In 2026 stijgen de totale defensie-uitgaven naar €27,7 miljard, tegenover €24 miljard vorig jaar. Hiervan gaat € 13,6 miljard naar het Defensiematerieelbegrotingsfonds. Daarmee besteedt Nederland naar verwachting 2,02% van het bbp aan defensie, precies de oude NAVO-norm. De structurele intensivering is vooral bedoeld om die norm te halen. De militaire steun aan Oekraïne (€2,7 miljard) staat hier nog los van.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De begrotingskeuzes kunnen leiden tot een grotere vraag naar hightech componenten. De Defensie strategie voor Industrie en Innovatie en de vijf prioritaire NLD-technologiegebieden blijven leidend, met nieuwe calls en innovatieprogramma's. Dat biedt kansen. Daarnaast worden munitievoorraden verhoogd volgens de NAVO-norm, met extra verplichtingen voor precisieraketten en Battle Decisive Munitions, wat kansen schept voor internationale en Nederlandse leveranciers. Ook groeit het IT-budget in 2026 met € 248 miljoen naar €1,9 miljard, circa 14% van het DMF. De toelichting geeft verder aan dat er met het ministerie van Financiën is afgesproken dat in 2026 en 2027 de overprogrammering tijdelijk 40% mag bedragen. De totale overprogrammering in 2026 bedraagt €3,6 miljard, ongeveer 26%, dus dat blijft ruim binnen de toegestane 40% marge – maar de verruiming zegt wel iets over enerzijds de verwachting (dat projecten vertragen) en tegelijk over het vertrouwen (dat er voldoende andere projecten klaarstaan om het geld alsnog te kunnen uitgeven).

Wat vindt FME hiervan?

FME verwelkomt het structureel hogere defensiebudget als kans om Nederlandse technologische bedrijven sterker te betrekken bij de modernisering van de krijgsmacht. Het is goed dat defport er als platform voor publiek-private samenwerking is voor het versterken van de opschaling en dat de prioriteiten consistent zijn. Investerings in lucht- en raketverdediging, digitale capaciteiten en systeemvernieuwing bieden volop mogelijkheden voor innovatie en het ontwikkelen van dual-use technologie, waarbij civiele en militaire toepassingen elkaar versterken. Daarmee vertegenwoordigt de defensiemarkt niet alleen een bijdrage aan nationale en internationale veiligheid, maar ook een belangrijke economische waarde voor de technologische sector. Tegelijkertijd zien we nog steeds dat de uitvoering traag gaat of achterblijft. Middelen worden daardoor niet altijd effectief ingezet en bereiken niet snel genoeg bedrijven die willen bijdragen aan het opschalen van productiecapaciteit. Dit maakt het des te belangrijker dat toekomstige keuzes tijdig, gericht en in nauwe samenwerking met de technologische industrie worden gemaakt.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

Tijdens de NAVO-top in Den Haag committeerde Nederland zich aan een forse verhoging van de defensie-uitgaven: van 2 naar 3,5 % van het bbp, plus nog eens 1,5% voor infrastructuur en weerbaarheid. Omdat het kabinet-Schoof inmiddels is gevallen, schuift de daadwerkelijke beslissing over de financiering door naar een volgend kabinet. Het commitment van de NAVO-top is dus niet terug te zien in deze Prinsjesdagstukken. Voor FME onderstreept dit het belang van lobby: wij wijzen erop dat Nederlandse technologiebedrijven een cruciale rol kunnen spelen bij het waarmaken van deze toekomstige ambities. Door nu al zichtbaar te maken welke kennis en productiecapaciteit in Nederland aanwezig is, en welke voorwaarden daarvoor nodig zijn (bijvoorbeeld langjarige zekerheid, investeringen in personeel en innovatie), zorgen we dat de industrie stevig wordt meegenomen in de keuzes die een volgend kabinet zal moeten maken. Daarbij is het essentieel om samen met het ministerie van Economische Zaken de ontwikkeling van dual-use technologie te stimuleren, zodat innovatie met bedrijven sneller kan worden gerealiseerd en beter aansluit op zowel civiele als militaire behoeften.

Mobiliteit

Wat staat er in de Miljoenennota en wat missen we?

De overheid wil inzetten op verduurzaming en het slimmer maken van mobiliteit. De overheidsopdrachten en subsidies voor duurzame en slimme mobiliteit nemen echter af van 366 miljoen in 2025 tot 263 miljoen in 2030. Ook het budget voor het project Luchtvaart in transitie loopt af van 54 miljoen in 2025 naar 19 miljoen in 2030. De overheid zou juist over langere periode budgetten vrij moeten maken om te zorgen dat Nederland een koploperspositie inneemt als het gaat om slimme en duurzame mobiliteit. Daarnaast wil het kabinet door invoering een pseudo-eindheffing op fossiele personenauto's per 2027 het zakelijk wagenpark verduurzamen. Het kabinet wil met deze heffing stimuleren dat bedrijven bij het aanbieden van een auto van de zaak kiezen voor elektrische voertuigen. Als bedrijven er toch voor kiezen om fossiele leasewagens aan te bieden, dan krijgen zij te maken met een forse kostenstijging.

Wat betekent dit voor de technologische industrie?

De ambitie van de overheid om mobiliteit duurzamer en slimmer te maken, zorgt voor kansen voor innovatieve bedrijven in de technologische industrie. Echter, om te zorgen dat Nederlandse bedrijven bij de kopgroep kunnen blijven horen en om verduurzaming te versnellen, moet de overheid fungeren als aanjager van de transitie van de mobiliteitssector. Dat vergt investeringen in innovatie. Zonder actieve betrokkenheid van de overheid, dreigt Nederland op dit gebied achterop te raken.

Wat vindt FME hiervan?

Het is goed dat het kabinet streeft naar een slimme en duurzame mobiliteitssector. Innovaties op het gebied van mobiliteit vragen echter om grootschalige investeringen die het bedrijfsleven vaak niet alleen kan dragen, bijvoorbeeld als het gaat om het aanleggen van (laad)infrastructuur. Investerings van de overheid zijn onmisbaar om een transitie in de mobiliteitssector tot stand te brengen. Het is daarom teleurstellend dat de overheid de komende jaren juist minder investeert in de mobiliteitstransitie.

FME maakt zich zorgen over de negatieve effecten van de pseudo-eindheffing op fossiele leasewagens. Deze maatregel kan bijdragen aan het vergroenen van het zakelijk wagenpark, maar alleen als deze wordt gecombineerd met gerichte stimulering van elektrisch rijden. Een succesvolle aanpak vraagt om voldoende laadcapaciteit en een samenhangende strategie voor de overstap naar elektrisch vervoer.

Wat doen we hiermee vanuit de lobby?

FME pleit er in haar lobby voor dat de overheid optreedt als strategische partner om obstakels, zoals gebrek aan laadinfrastructuur, ongelijke concurrentie en ruimtegebrek, binnen de mobiliteitssector weg te nemen. Daarnaast vraagt FME de overheid om via aanbestedingen en subsidies actief bij te dragen aan de stimulering van de transitie in de mobiliteitssector.